

מחזורינג
Biblioteka Jagellońska
Kraków
Św. Anny 19

אָנאַנסען-פרייז פאַר אַ מילימעטער-שורה:
פּערן טקסט 40 גראַשען
אין טקסט 80 גראַשען.
די צושטע און לעצטע וויס האלט 8 אָנאַנסען שפּאַלטען.

טשענאטאכאווער

צאָנאַמענט-פרייז: אַ נומער 20 גראַשען.
האַרט פון רעדאקציע פון צווייטער-פרייז:
CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 201.
פּערן אינהאַלט פון די אָנאַנסען און די רעדאקציע נישט פּעראַנטוואָרטליך.

פרייטאָג, פ' ב'הר ובחקותי כ"א אייר תרצ"א. ליכט-צינדען 7.01. **Piątek, dnia 8 maja 1931.**

צו דער חתונה פון אונזער פרייז פון טאַלע ראָזענבלאַט מיט ה' נאַטאַן שענוואַלד ווינשען מיר אַ הברציען מילטוב און אייביגע צופרידנהייט.

משה קאהן אין פרוי.

בעקאַנטמאַכונג.

די יאטקע פון איסר ווינדמאַן (טאַרטאַקאָווע 2) האָט אויפגעהערט צו שטעהן בנוגע כשרות אונזער דער השגחה פון ראַפּינאַט אין די יודען, וואָס ווילען עסען פּשוט פלייש, דאַרפען דאָס צו נעמען אין אַכט. **נחום אש אבדפ"ק.**

צו דער גאַנצער
טשענאטאכאווער
יודישער
בעפעלקערונג!

דערמיט טיילען מיר אייך מיט, אַז מיר האָבען אַריינגעטראָגען אַ ליט-טע צו די פאַרשטעהענדע קהל-וואַהלען, וועלכע האָט בעקומען דעם נומער 7. די ביז-יעצטיגע קהל-ווירטשאַפּט לאָזט איבער זעהר אַ סך צו ווינשען. די ווירטשאַפּט אין דער קהל מוז אונבעדינגט פערבעסערט ווערען! דערצו זענען נויטיג אין דער קהל פרישע, פעהיגע קרעפטען, וועלכע זאָלען זיך נישט רע-כענען מיט קיין שום פאַרטייאישע אַמביציעס.

אזעלכע מענשען קאנדידירען אויף אונזער ליסטע נומער 7.

אויף אונזער ליסטע קאנדידירען די פערטרויאנגס-מענער פון איבעראַל געאַכטעטע און פון אַלעמען בעליטען פילצער רבי שליט"א, וועלכער לייט-טעט זעהר פילע פאַר דער היגער יודישער בעפעלקערונג אויף אַלע געביטען פון יודישען צובר-לעבען. און מיר האָפען אַז די היגע יודישע בעפעלקערונג וועט אויסדריקען איהר סימפאטיע און צוטרוי צום רבי'ן שליט"א דורך אָבגע-בען זייערע שטימען אויף דער ליסטע № 7.

אונזערע פאַרשטעהער אין דער קהל וועלען זיך בעציהען זאָלן צו יעדער קהל-אַרבייט, האָבענדיג פאַר די אויגען די אמת'ע בעדערפנישען פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג.

מיר שטרעבען צו דערהויבען דעם גייסטיגען קולטורעלען און עקאנאמישען מצב פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג. מיר שטרעבען צו פערבעסערען דעם קלאַנדיגען מצב פון היגען יודישען ערציהונגס-וועזען. מיר וועלען זיך בעציהען מיט אַלע מיטלען צו דערהויבען דעם וואוינשטאַנד פון דער קהל. די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג, וואָס וויל זיך בעפרייען פון יעדער פאַרטיי-אישער הערשאַפּט, וואָס שטרעבט צו זעהן די קהל אין אַ בליהענדיגען צו-שטאַנד, וועט אָבעבען זייערע שטימען ביי די קהל-וואַהלען פאַר דער ליסטע **נומער 7.**

וואהל-קאָמ. פון דער „פּעראַיינגונג פון רעליגיעזע יודען” אין טשענאטאכאוו.

דער רעליגיעז = נאַציאָנאַלער וואַהל = קאָמיטעט ביים „מזרחיים”

שיקט אין דער קהל די בעסטע כוחות פון היגען יודענטום, די פראקטישע, אויסגעפרובטע און קוואליפיצירטע פיהרער פון יודישען לעבען אין טשענאטאכאוו, וועלכע וועלען מיט אַלע כוחות שיעען און בעזארגען אַלע רעלי-גיעזע, נאַציאָנאַלע און סאַציאַלע בעדערפנישען פון די היגע יודען, וועלכע וועלען סאגירען די קהל-ווירטשאַפּט צו אַלע צווייגען און געביטען.

זייערע נעמען זענען די בעסטע גאראנטיע.

אַלע יודען שטימען דעריבער אויף דער איינציגער רעאַלער ליסטע, אויף דער איינציגער ליסטע פון אמת, פּעראנטוואָרטליכע און געוויסענהאפטע פאַרשטעהער, אויף דער ליסטע נר. **№ 1**

1

דער רעליגיעז = נאַציאָנאַלער וואַהל = קאָמיטעט ביים „מזרחיים”

שיקט אין דער קהל די בעסטע כוחות פון היגען יודענטום, די פראקטישע, אויסגעפרובטע און קוואליפיצירטע פיהרער פון יודישען לעבען אין טשענאטאכאוו, וועלכע וועלען מיט אַלע כוחות שיעען און בעזארגען אַלע רעלי-גיעזע, נאַציאָנאַלע און סאַציאַלע בעדערפנישען פון די היגע יודען, וועלכע וועלען סאגירען די קהל-ווירטשאַפּט צו אַלע צווייגען און געביטען.

זייערע נעמען זענען די בעסטע גאראנטיע.

אַלע יודען שטימען דעריבער אויף דער איינציגער רעאַלער ליסטע, אויף דער איינציגער ליסטע פון אמת, פּעראנטוואָרטליכע און געוויסענהאפטע פאַרשטעהער, אויף דער ליסטע נר. **№ 1**

היום קצר והמלאכה מרובה

עס זענען נאך געבליבען אַ פאַר טעג צום ציהונג אין געווינען קען מען אַ סך!

אין די היינטיגע שווערע צייטען קען-סטו בעקומען געלד, ווען דו קויפט א לאָס אין דער האַלעקטור פון

J. Weksler

l-sza ALEJA № 6

דאס גרעסטע געווינס איז איין מיליאן זל.

אויסערדעם נאך געווינסען:

300.000	400.000
100.000	200.000
50.000	75.000
10.000	25.000

און נאך הונדערטער קלענערע געווינסען.

יערער צווייטער לאָס געווינט!

עס איז שוין צו בעקומען צעטלען פון דער ערשטער קלאָס פון דער 23-טער מלוכה - לאַטעריע. די ציהונג 19 און 21 ד. ת.

וואהל-קאָמיטעט פון דער דעמאָקראטישער גרופע.

די דעמאָקראטישע גרופע טרעט צו די קהל-וואַהלען אונזער פאָלגענדע הויפט-לאָזונגען:

- די דעמאָקראטישע גרופע וועט אונטערשטיצען יעדע בעמיהונג צו פּערוואַנדלען די קהל אין אַ נאַציאָנאַל-וועלטליכע אינסטיטוציע וועלכע דאַרף אָפּער גלייכצייטיג בעפרייען די רעליגיעזע הצטר-כות'ן פון דער יודישער בעפעל-קערונג.
- די גרופע וועט פאָדערען אין דער קהל צו אונטערשטיצען אַלע קולטורעלע בעדערפנישען פון די יודישע מאַסען, ווי: ביבליאטעקען, יודישע טעאַטער, קורסען, ספּאָרט אד"ג.
- אויפ'ן שול-געביטע איז די קהל מחויב אונטערצושטיצען שולען מיט יודיש אָדער העברעאיש אַלס אונטערריכט-שפּראַך לויט'ן ווילען פון די עלטערן.
- די גרופע האָט אַ פּאָליטישע שטעלונג צו ארץ-ישראל און וועט אונ-טערשטיצען אַלע פראָבלעמען, וואָס זענען פערבינדען מיט יודישער קאָלאָני-זאַציע און עמיגראַציע.
- די דעמאָקראטישע גרופע וועט זאָרגען פאַר דער סאַציאַלער הילף און געזעלשאַפּטליכער שוין, בפרט אויפ'ן געבייט פון פראָדוקטיוויזירען די יו-דישע מאַסען, דורך אונטערשטיצען דעם יודישען האַנדעל און מלאכה.
- די דעמאָקראטישע גרופע וועט בעקעמפּען דעם פאַראַרגאָן 20 און פאָדערען וואַהל-רעכט פאַר ביידע בעלעכטער פון 21 יאָהר.

אונזערע קאנדידאטען זענען: (1) יעקב ראָזענבערג, (2) ד"ר סט. קאהן, (3) דיר. זיגמונט מאָרקאוויטש, (4) ו. זשעריקער, (5) אפל. ו. מאָרקאוויטש, (6) ד"ר י. ליפּינסקי, (7) אינוש. ה. וויטשינסקי, (8) אדוו. ע. קרויסקאָפּ, (9) יעקב ראָזינער, (10) לייזער בערקאוויטש.

אונזער פּערוואַלטונגס-מיטגליד ה' **מנחם אפרים ליבעסקינר** צוליעב'ן טויט פון זיין מוטער

דינה נ"ע

דריקען מיר אויס אונזער טיעפסטען מיטגעפיהל.

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

די גבאים, קאָמיטעט און מתפללים פון דער שוהל „אהל יעקב”.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער פריינד

ה' מנחם אפרים ליבעסקינר צוליעב' דעם טויט פון זיין מוטער

דינה נ"ע

זאָלט איהר שוין אָבעהיטען ווערען פון צער.

ש. טשענאטאכאווסקי און פרוי.

היום קצר והמלאכה מרובה

עס זענען נאך געבליבען אַ פאַר טעג צום ציהונג אין געווינען קען מען אַ סך!

אין די היינטיגע שווערע צייטען קען-סטו בעקומען געלד, ווען דו קויפט א לאָס אין דער האַלעקטור פון

J. Weksler

l-sza ALEJA № 6

דאס גרעסטע געווינס איז איין מיליאן זל.

אויסערדעם נאך געווינסען:

300.000	400.000
100.000	200.000
50.000	75.000
10.000	25.000

און נאך הונדערטער קלענערע געווינסען.

יערער צווייטער לאָס געווינט!

עס איז שוין צו בעקומען צעטלען פון דער ערשטער קלאָס פון דער 23-טער מלוכה - לאַטעריע. די ציהונג 19 און 21 ד. ת.

דאָנערשטאָג, דעם 14 מאי (כ"ז אייר תרצ"א) צום ערשטען יאָהרצייט פון אונזער גאָטעליגען מאַן און פאָטער

יהושיע סרעברניק ז"ל

וועט פונקטליך 10 אַ זייגער פריה פאַרקומען אויפ'ן בית-עולם די ענטהילונג פון דער מצבה און עס וועט געמאַכט ווערען אַ הזכרה, צו וועלכע עס ווערען איינגעלאָדען קרובים און בעקאנטע.

די פאמיליע.

Koleżance naszej HELI KATZÓWNY z powodu zgonu **Jej MATKI** serdeczne słowa współczucia składają KOLEŻANKI KURSÓW DOKSZCZALAJĄCYCH GRUPA III.

אונזער פריינד ה' מנחם אפרים ליבעסקינר צוליעב' דעם פערלוסט פון זיין מוטער

דינה נ"ע

דריקען מיר אויס אונזער טיעפסטען מיטגעפיהל.

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

די גבאים, קאָמיטעט און מתפללים פון דער שוהל „אהל יעקב”.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער פריינד

ה' מנחם אפרים ליבעסקינר צוליעב' דעם טויט פון זיין אונפערגעסליכער מוטער

דינה נ"ע

זאָלט איהר שוין אָבעהיטען ווערען פון צער.

ש. טשענאטאכאווסקי און פרוי.

אונזערע קאנדידאטען זענען:

- ד. אַרנאָלד בראַס, פּרעזעס פון ציוניסט. אַרנאָלד, ג. ראַטמאַן
- זיגמונט שטיילער, פּרעזעס פון פאָבר. און סוחרים-פּעראַייין.
- בתן קאהן, ו. פּרעזעס פון דער קהל-פּערוואַלטונג

(פּעליקס שפּיראַ, ג. לאַזניק

(5) לייב קאַפּינסקי

(6) וואָלף שיינבערג

(7) ד"ר נתנום לעוואַוויטש

(8) גרשון פּרענער

(9) יוסף שלעזינגער

(10) וואָלף גאָסטינסקי

(11) אליהו איצקאוויטש

(12) ראובן פישמאַן

(13) קאַפּעל קיאָק

(14) יוסף בוגייער

(15) אינו. יעקב גאַלדשטיין

(16) אברהם גערשאַנאוויטש

אונזערע קאנדידאטען זענען:

- יוסף שמעון קאַפּלינג, פּרעזעס פון מזרחי.
- חיים וועסקלער, פּרעזעס פון קהל-ראַט, ג. ראַטמאַן פון שטאַדט-ראַט
- אנשיל ווארשאַווסקי, געו. פּרנס
- ישראל מ. זילבערבערג, געו. פּרנס
- שמואל גאַלדשטיין, פּרעזעס פון דער קהל-פּערוואַלטונג. קוראַטאָר פון יוד. שפּיטאַל
- ישראל פלאַנקער, רעדאַקטאָר, ג. פּרנס
- אברהם הענוך פּינקעלשטיין, ג. פּרנס
- בעריש זשפּריקער, דאָזאָר
- יעקב לעוויט, דאָזאָר
- חיים לייב יונגסטער פאָרויזער פון צעירי מזרחי.
- משה האַלבער, ג. פּרנס
- הירשל בערלינער, סוחר.

וואהל = קאָמיטעט פון פּעראַיינגטען ציוניסטיש-דעמאָקראטישען וואַהל-בלאָק צו די קהל-וואַהלען

אין טשענאטאכאוו.

ברידער יודען:

ווילט איהר האָבען אַ ווירדיגע רעפּרעזענטאַנץ, וועלכע זאָל אַריינפיהרען אַרדנונג אין דער יו-דישער קהל אין אַלע צווייגען, מוזט איהר דעם 20 מאי שטימען נאָר פאַר דער ליסטע **№ 4.**

4

א בריעף פון ברעסלוי.

ברעסלוי איז שטענדיג געוועזען א שטאָט אין וועלכער די דייטשע יודען האבען געלעבט אָהן רעש און אָהן טוי מעל, אויך די דייטשע אַרגאָניזאציעס וועלכע האָבען עקזיסטירט האָבען זיך געלעבט יעדע תחת גפנה און עס איז שטענדיג געוועזען שלום ושלום. לעצטענס האט זיך דאָס געזעלשאַפֿ-טליכע לעבען אַ טרייסעל געגעבען און דאָס האָט געברענגט אַ אונאַפּרעדענהייט אין געזעלשאַפֿטליכע לעבען. די דייטשע ציוניסטען ווילען שטענ-דיג זיין דאָ טאָן געבער אַן געזעלשאַפֿ-טליכע לעבען, איז אָבער נישט פאַר די קאָנגרעס-וואַהלען אַריינגעקומען אַ שפּאַלטונג אין זייערע רייען, און די וועלכע זענען מיטגעגאַנגען מיט'ן שטראָם האָבען זיך אָנגעהויבען אַבזו-טרייסלען, אַזוי איז עס מיט דעם מורחא און אַ טייל פון דער יוגענד. און טאָקי דאָס האָט אַריינגעברענגט אַ שטראָם פון לעבען אין דעם יודישען ברעסלוי.

אין וויל יעצט נישט רעדען פון די אַסט יודען, ווי מען זעהט פון מיין אַלע בריעף זענען זיי שוין לאַנג נישט צו-פרידען מיט דער פיהרונג פון די דיי-טשע יודען און מיר האָבען זיך אויך אָפּגעטרייסעלט פון זייער אפּטרופּות, וואָס עס האָט איצט אָנגענומען אַ צי-עלעכע כאַראַקטער נאָך די לעצטע אַרויסטרעטונגען אין די געמיינדע, און מיר האָבען דאָס געמאַכט מיט די לעצ-טע עפענטליכע פּערוואַלונג - ווי אין האָב שוין געשריבען - מיט ה' הא-לענדער.

לעצטענס האָט דער מורחא אָהער-געבראַכט אויף אַ עפענטליכע פאַר-טראַג דעם ה' פאַרבשטיין פון ווארשא און די רעוויזאָניסטען - דעם ה' זשאַ-באַטינסקי. און טאָקי די 2 פאַרטראַגען האָבען פאַר ברעסלוי געהאט דעם גע-העריגען נוצען. דער פאַרטראַג פון ה' פאַרבשטיין האָט געוויזען אַז די מורחא - נישט אַלע - אָבער אַ גרויסער טייל געהט טאקי מיט די פּוילישע מורחא, בנוגע דער פיהרונג פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע.

די ריכטיגע ווירקונג האָט אָבער גע-מאַכט דער פאַרטראַג פון ה' זשאַבאַ-טינסקי. דער פאַרטראַג וועלכער איז פאַרגע-קומען דעם 23/4 אין דעם כמעט גרעס-טען זאָל פון ברעסלוי איז געוועזען פיל געפאַקט און התדעוּתער מענטשן זענען אַוועקגעגאַנגען אָהן בילעטען, אַזוי אָבער ווי דער פאַרטראַג איז געוועזען פאַרגע-זעהן אָהן דיסקוסיעס, האָבען די ציו-ניסטען דאָס נישט געקענט מוחל זיין האָבען באלד בעשטימט אַ צווייטען אָווענד אַלס ענטפּער אויף די אויספיה-רונגען פון ה' זשאַבאַטינסקי.

מיט דעם פאַרטראַג, מיט וועלכען די ציוניסטען האָבען געוואָלט פּרעטיידי-גען זייער פּאָליציע, זענען די רייען פון אַרבייטער פון אַרבייטער-קלאַס, וועלכער לעבט אין גויט און דחיות און דעם טאָג פון 1 מאי האָט זי פּראָקלאַמירט אַלס איהר קאָמפּס יום-טוב. אין דעם דאָזיגען טאָג-ווערט גע-זאָגט אין זייער קאָנסטיטוציע-דאָרף דער אַלגעמיינער פּראָקלאַמירטע-בא-ווייזען זיין סאָלידאַריטעט, די פּעססע צעמענטירטע איינהייט.

ווי זעהט אָבער אויס די פּראָקלאַמיר-טע איינהייט ביי אונז, אדרבה זא-לען מיר פון דער „איינהייט“ עפעס לערנען.

אין פרייען פּוילען האָבען פּערשי-דענע פאַרטייען אויסגעדרוקט זייער סאָלידאַריטעט דערמיט, וואָס יעדער האָט געמאַכט שבת פאַר זיך, די פ. פ. ס. זענען געגאַנגען יאָהרען לאַנג נאָר מיט זייערע פּעהנער און סדי אַרויסצו-ווייזען זייער קאָמפּסענטיגקייט האָבען זיי דעם ערשטען מאַי געקעמפט מיט זייערע יודישע חברים פון וועלכע א סך האָבען נישט בלוז זייער פּאָהן געפאַרברט אויף רוט, נאָר אפילו זייערע פּנימער זענען געווען בעשמירט פון אייגען רוט בלוט...

היינט האָט זיך די לאַגע געביטען, ווי זאָגט דאָס שפּריכוואָרט: „יאַק בידאָ פיייערונגען.“

ווי מיט'ן גאַנצען האַרצען און אויב מיר געפויגען זיך איצט אין אַ צוואַנגס-לאַגע צו אַרבייטען גענען אונזער ווילען אויף דעם גלויב-פּראָגנא, טהון מיר דאס, פדי צו ווייזען אונזער צאָהל און איינפלוס און איבערצייגען, אַז דעם גרינבוים איז נישט בעפולמעכטיגט צו רעדען אין דער פּאָליטישער קאָמיסיע אין נאָמען פון די פּוילישע ציוניסטען און דאָ הא-בען מיר דעמאָנסטרירט מיט סטאַטיס-טישע בעווייזען די פאַקס-פּסיכאָלאָגיע דאָס קריטישע בעוואוסטוין אַלס שטי-מונג און אַריינשטאציע און דעם אויס-דרוק פון פאַקס-ווילען צו וועלכען די פּעראָנסטוואַרטיכע פיהרער פון ציוניזם מוזען זיך אומבעדינגט צופאַסען.

וואָס איז אַזוינס דאָס וואָס איז פאַר-געקומען אין דער לאַצקער ציוניסטישער אַרגאָניזאציע און ביי די דאָרטיגע שטאָט-ראט וואהלען טראַגט נישט קיין לאַקאלען כאַראַקטער און דאָס זעלבע וועט ווארשיינליך פאַרקומען אויך אין אַנדערע שטעט, ווייל דאָס מוז זיין א'ענטפער אויף דעם וואָס איז געשעהן אין ווארשא...

דאס האָט פאַר אונז א פּרינציפיעלע בעדייטונג און גלייכצייטיג אַנאָנאָג פון אַנענטשאַלסענעם קאָמפּ פון א בעוואוסטזיניגער ציוניסטישער מאסע געגען דעם היפּפּלאָזען גענעראל, וועל-כער מוז סיי ווי סיי דעמיסטיאָרען. זעריבער בעגריפען מיר די ווירדיגע האַנדלונג פון אונזערע חברים פון דער לאַצקער אַרגאָניזאציע.

זאָל איצט דער פיהרער פון די „רא-דיקאלען“ דעם גרינבוים זעהען די פאַלגען פון זיין ציוניסטישער אַרענ-טאציע און טאקטיק.

TEPI MOLE w ZARODKU

LOTNY-CZYSTY-EKONOMICZNY
ZAKŁADY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWE
St. Żelkowicz i s-ka, WARSZAWA, DŁUGA 9

טאָ דאָ זשידאָ" אז זיי פיהלען זיך נישט אַזוי שטאַק האָפּערדיג חבר'ט מען זיך אויך מיט יודען...

פאַרזאָהרען און אויך היי-יאָהר זע-נען די פ. פ. ס. געגאַנגען צוואַמען מיט'ן „בונד“ די איינציגע, וואָס הא-בען געוואָלט אויסדריקען זייער „איינ-הייטליכען“ פּראָקלאַמירטען פּראָגנא זע-נען געווען די לינקע פ. צ. וואָס הא-בען מאַרשירט מיט זייערע צוואַנגס-ינגלעך גאַנץ בעזונדער. לאַמור אַזוי צו זאָגען, אַז די אַלע סאָציאַליסטישע פאַרטייען זענען נישט ראוי מיט זיי די יודישע ארץ-ישראל „סאָציאַליסטען“ צוזאַמען מאַרשירען און אויך די „אונ-אַפּהענגיגע“ כאַטש זיי געהערען צום זעלבען אינטערנאַציאָנאַל האַלטען זיי זיך אָבער פאַר גרויסע רעוואָלוציאָנע-רען און געהן אויך בעזונדער.

האָבען טאָקי די צוויי גרופּעלעך מאַרשירענדיג געמאַכט אַ לעכערליכען איינדרוק און אַרויסגערופען חוץ ביי די צושויער.

דער דריטער מאַי ווערט אין פּוילען געפייערט אַלס נאַצ-יאַנאַלער יום-טוב, ווייל אין דעם טאָג האָט דער פּוילישער סיים מיט העכער הונדערט יאָהר צוריק פּראָקלאַמירט די קאָנסטיטוציע, וואָס גיט אַלע בירגער גלייכע רעכט.

י. איגר.

דער ערשטער דאָרף האָט גע'חתמ'ט.

און האָבען אַ יודישען באַזיס. די פּראָגע וועגען די קאָנטראַקטען ציהט זיך שוין עטליכע יאָהר, אָבער ער - ד"ר רופּין - האָט נישט געוואָלט ארויפ-לעגען אויף די קאָלאָניסטען א פּערפליכ-טיגונג, נישט וויסענדיג קלאַר, אויב זיי וועלען זי קענען דערפילען. ווייטער האָט ער בעטאָנט, אז ביי אונז הערשט האַרמאָניע און פולער צוטרוי, מיט וואָס מיר קענען זיך פּעריהמען. און אַ בע-זונדער כבוד און, וואָס די קאָנטראַק-טען ווערען אונטערגעשריבען אין דער אנוועזנהייט פונ'ם פּרעזידענט. „איך וויל אז דער ד"ר ווייזמאַן זאָל זעהען, אַז ער איז נישט אַזוי אַרים, ווי פיעל פון זיינע געגנער דענקען..."

דער דירעקטאָר פון קרן היסוד ל. יפה האָט אין זיין קורצער רעדע אונ-טערשטראַכען דעם מאַמענט פון דער דאָזיגער געשעהעניש; די שלעכטע מאַ-מענטען זענען פיעל מעהר, אָבער אַזא מאַמענט מאכט מ'זאָל זיי פּערגעסען. מיט שמחה און גרויסקייט האָט ער איצט געזעהען די עמק-ישובים, וואָס דער קרן-היסוד האָט געשאַפּען. פאַה-רענדיג האָט איהם דער ד"ר רופּין גע-זאָגט: איהר בעקלאָגט זיך אַז דער קרן-היסוד איז אַרים, אַט זעהט זיין רייכטום אַרים אַרים, וואָס ער האט אויפגעטון און געשאפּען.

אין האָב אַ בעזונדערע בעציהונג צום עמק און אין קען אייך זאָגען אָהן גומא, אַז צוזאַמען מיט אייך האָב איך איבערגעלעבט אייערע יסורים און איי-ער פרייד, ווייל אין אונזער פּראָפּא-גאַנדע-טעטיגקייט האָבען מיר געשא-פען אונזער השפּעה-קראַפט און אייער עמק, וואָס אז דען אונזער פּח? ווי דערהאַלטען מיר דעם נאַציאָנאַלען שטייער אָהן צוואַנגס - מיטלען? דורך דעם וואָס מיר דערזעהלען וועגען איי-ער לעבען. וועגען אייער שטילער בע-שיידענער העלדישקייט, וועגען אייערע וואונדערבאַרע קינדער, וועגען די נייע לעבענס-פאַרמען, וועלכע איהר שאַפט, וועגען די זומפּען, וואָס איהר טרונקענט אויס, און דורכדעם ווערען אויך אויס-געטריקענט די זומפּען פונ'ם גלות-לעבען. אין אַרגענטינאַ האָט ער גע-זעהן אַ גרויסען יודישען ישוב, וואָס איז שוין פּופּציג יאָהר אַלט און האָט איינגעשלאָנגען מיליאָנען געלד. יודישע שטעט און דערפער, נאָר קיינער ווייט נישט וועגען זיי. אָבער וואָס פאַר אַ יוד ווייטע נישט דעם נאָמען תל-אביב, נחלל פּער יחזקאל? סאָקאַלאַו האָט רעכט ווען ער זאָגט, אַז מ'בויט אויס אַ הויז אין ארץ-ישראל פייערט דאס גאַנצע פאָלק דעם חנוכה-הבית.

מיט שמחה און גדלות חתמ'עט ער ער אויך די קאָנטראַקטען אין נאָמען פון קרן היסוד און ער ווינטשט זיי, אַז זייער אַרבייט זאָל אויך אויף ווייטער זיין אַ סטימול פאַר דער אויפֿלעבונג וואָס געפּעלט מיר פון בנות-צוואַמענפּאָהר.

קיט מיך נישט אַן פּערוואַנדערט, איך געה נישט זינגען קיין לויב-ליעדער די בית-יעקב שולען, כאַטש ווען מען וויל אַביעקטיוו אַבשאַצען זייער טע-טיגקייט, מוז מען מודה זיין, אַז זיי טהון אַ וויכטיגע אַרבייט, צופרידענדיג די יודישע טעכטער צו זייער שטאַם צו זייער פאָלק און דאָס איבריגע וועט שוין פון זיך אַליין קומען.

אָבער נישט וועגען זייער פּראָגראַם און אייגענשטליכען מהות געהט מיר איצט איך וויל נאָר בעצייכענען אַ פּרעהלי-כע ערשיינונג וואָס איז אויף זייער צו-זאַמענפּאָהר דיסקוטירט געוואָרען און עס איז זאָגאַר אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס.

אויפ'ן צוואַמענפּאָהר איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע, אַז אַלע מיט-גלידער פון דער אַרגאָניזאציע מוזען אַנערקענען יודיש אַלס זייער אָפיציעלע שפּראַך.

די פּאַניגענס פון אַלע שיכטען שעמען זיך צו רעדען מיט אונזער פאָלקס-שפּראַך, יודיש, מעגען זיי בלוי-מרשט געהערען צו די נאַציאָנאַלע אַר-גאַניזאציעס.

ווער שמועסט אונזערע „גאָלדענע“ יוגענד, זיי ווערען דאָך בערגפאַר פאַר

אַט האָבען מיר דערלעבט: דער ער-שטער יודישער דאָרף האט גע'חתמ'ט! אנטקעגענאביער די היסטאָרישע גלבוּע בערג ליגט דער שעהנער יודישער דאָרף „פּער יחזקאל“. איינער פון די עמק-דערפער, וועלכער האָט אונטער זיך אַ רייע שווערע יאָהרען, יאָהרען פון קאָמפּ און יסורים, פון ספּקות און וואַקלענישען, פון שרעקליכע חבלי-לידה, וועלכע נאָר אַזא שטארקער און ריינער אידעאליזם, ווי ביי די יודישע פיאָנערער, האָט געקענט איבערוועלטי-גען. נאָר אַזא מסירות-נפש, אמונה און בטחון, ווי ביי די יודישע קאָלאָניסטען האָט געקענט ברענגען צום דאָזיגען גליקליכען ווענדעפּונקט, ווען ס'איז מעהר קיין ספּק נישטאָ וועגען דער צוקונפּט פון די יודישע דערפער. נאָר אַזא לייענע צום לאַנד האט געקענט ברענגען צום לאַנג ערוואַרטעטען מאַ-מענט, ווען דאָס דאָרף איז געוואָרען עקאָנאָמיש פּערפּעסטיגט און זעלבסט-שטענדיג און מ'קען שוין קלערען ווע-גען אויסצואַהלען דעם קרן היסוד דאָס, וואָס ער האָט אינוועסטירט און חתמ'ע-נען אויף אַ קאָנטראַקט.

געדעקטע מיט „פּל-טוב" טישען; דער דאָרף זעהט אויס יום-טוב'דיג; זיינע איינוואוינער זענען יום-טוב'דיג פּויע-ריש געקליידעט, די געזיכטער שטראַה-לען, עס איז פריהלינג אין דער לופט און פריהלינג אויף דער נשמה. ביי דער געזעלשאַפֿטליכער געביידע „בית עמ" בעגענענט די גאַנצע בע-פעלקערונג פון דאָרף מיט די שילדער אין דער שפיץ דעם פּרעזידענט (ד"ר ווייזמאַן) און די געסט און עלטערע שילדער דערלאָנגען דעם ד"ר ווייזמאַן אַ מגלה, זייער האַנדאַרבייט, אין וועל-כער זיי בעגריסען איהם און ווינטשען, אז זיין איצטיגער בעזוך אינ'ם אויפ-לעבענדען היימלאַנד זאָל איהם דינען אַלס מקור פון טרייסט אין די שווערע מאַמענטען.

מ'זעצט זיך ארום די טישען און ס'הויבען זיך אַן די בעגריסונגען. דער עקזעקוטיוו-מיטגליד ד"ר רופּין רעדט אין סטיל פון פּסוק:

אויב אייערע קינדער וועלען אייך פּרענען - וואָס איז דאָס פאַר אַ חתומה? זאָלט איהר זיי זאָגען, אַז ביז היינט עבדים היינט צום קרן היסוד, וועלכער האָט אויסגעבויט אונזערע ווירטשאַפטען ווייל מיר האָבען נישט געוואוסט אונזערע רעכט; פון איצט זענען מיר בני-חורין, מיר ווייטען גע-נוי וואָס מיר פּערמאַגען און וואָס מיר זענען שוילדיג. אַט דאָס איז די וויכ-טיגקייט פונ'ם איצטיגען מאַמענט, וואָס עס פּרענענדיג זיך ענגליך די אונזי-פּערקייט אין דער קאָלאָניזאציע און עס פאַנגט אַן אַ נייע תקופּה, ווען די בע-ציהונגען צווישען די קאָלאָניסטען און קרן היסוד זענען שטרענג בעצייכענט

מיר, יודען, נעמען און דעם יום-טוב אַנאַקטיווען אַנטייל אַלס פּוילישע ביר-גער, מיר ריכטען אָב תפילות אין די שוהלען און מען רעדט וועגען דער בע-דייטונג פון דעם דאָזיגען יום-טוב. ביי אונז אין טשענסאָכאוו האט מען זיך בעגניגענט מיט אַבריכטען תפילות און אין די קליינע שטעטלעך, ווי מען אינפאַרמירט מיך, האָבען די יודישע אַרגאָניזאציעס מאַניפעסטירט אין די גאַסען מיט זייערע פּעהנער. אַט לשל אַן קרועפּיץ האָט אויסער די עקאָנאָמישע אַרגאָניזאציעס אויך מאַרשירט די ציוניסטישע אַרגאָניזאציע מיט איהר פּאָהן. די איינציגע, וואָס דאָבען נישט מאַרשירט זענען געווען די קריסטליכע אַרגאָניזאציעס...

אויך ער האָט געפייערט... מען דערזעהלט זעהר אַ פּיקאַנטע מעשה וועגען אַ סעקרעטאַר פון אַ נא-ציאָנאַלער אינסטיטוציע מכה זיין איי-גענאַרטיגער פיייערונג מיט אַ ש... אין לאַקאַל פון דער אַרגאָניזאציע.

אין וויל נישט אַנרופּען קיין נעמען אין שרייב נאָר דעם פאַקס (אויף וועל-כען איך האָב עדי-ראיה) פדי אייך צו ווייזען ווי אַזוי אונפּערזאָנטוואַרטליכע יונגלעך קענען אַמאָל צוליעב זייער לייכטזין קאָמפּראַמיטירען אַ וויכטיגע און נאַציאָנאַלע אינסטיטוציע.

ווייזער, טשעטיגקייט

זעטשטאָווער צייטונגס פאָליטיקעס.

ספּאָליטיק

און אזוי ווי ביי פערזענלעכע פאָליטיקעס, ליגט די שווערטיקייט אין ערשטען פאָליטיקעס, וועלכער פאָדערט די גרעסטע פונקט-ליכקייט און אָנשטרענגונג. אזוי איז אויך דאָ דער פאָליטיקעס, די ענגלישע גע-זעלשאַפט, "פרוידענטאָל" גיט געלד נור דאמאלס, ווען עס איז דאָ אַ פּלאַץ און עס איז שוין געמאכט דער אָנהויב פון בנין, ד. ה. אז דאס ערשטע יאָהר מוזען זיך די מיטגלידער אָנשטרענגען און ברענגען געוויסע קרבנות. בנוגע דעם פּלאַץ פערמאגט שוין דער ספּאָליטיקעס צוויי פּלעצער אויף פּראָפּאגאנדא גאס נאָמען 12 און 17, וואס פערנעה-מען אַ שטח פון 29 טויזענד קוואַדראַט איילען. די פּלעצער קענען שוין אויס-גענוצט ווערען און מען איז שוין צוגע-טרעטען צו דער ערד-אַרבייט. אויך האָט מען שוין געקויפט אַ פּלאַץ און די טעג טרעט מען שוין צו צו בויען, אין בעס-טען פונקט פון שטאָט אויף וועניאָוו-סקאַ, אַ הויז פון 250 צימערן אויף 3 פּראָגנעטען.

מיר זעהען ווי אזוי דער "ספּאָליטיקעס" האָט געפונען אַ מיטעל צו לעזען דאס דירות-פּראָפּאגאנדעס, אַריינצוצוהען אויס-לענדישע קאָפיסטעס אין דער בוי-אַק-ציע (עס איז דער ערשטער פאָל, אַז אַ פּרויאַקטעס בוי-געזעלשאַפט זאָל פּעראני-טערעסירען דעם אויסלענדישען קאפי-טאַל) און זאָל זיין אין דער לאַגע צו בויען הייזער, גאַנץ אונגאַהענגיג, צי עס עקזיסטירט דער לאַקאַטאַרען-שוין אין זיין אינטיגער פאַרם, אָדער ער איז מאָניציפּירט, ד. ה. אַז ביי דעם מיסטעם איז מעגליך אַ ברייטע בוי-אַקציע אין לאַנד, אפילו ווען דער לאַקאַטאַרען-שוין בלייבט געענדערט וואס ביי אַלע אַנדערע פּראָקעטען און פאָר-שאַפּען, איז עס נישט מעגליך, ווייל אַלע האָבען אַלס פּאָרעצונג די הע-כערונג פון דירה-געלד, צי אין דער פאַרם פון אַ שטייער, ווי דאס איז דער פאָל אין דייטשלאַנד, אָדער אין דער פאַרם פון אַ העכערונג לטובת די בעלי בתים, ווי דאס איז דער פאָל אין פּראָנקרייך און אין אַנדערע לענדער. די העכערונג מוז קומען כדי עס זאָל לוינען אינוועסטירען קאפיטאַל אין היי-זער, אַז זיי זאָלען טראַגען געהעריגע צינען. ביים "ספּאָליטיקעס" איז דאס נישט דער פאָל. ביי דער קאָמפּניינירונג פון בוי-אונטערנעהמונג מיט פּערוזכערונגס-פרעמיע, מעג דער לאַקאַטאַרען-שוין בלייבען אין זיין אינטיגער געשטאַלט און פונדעסטוועגען לוינט נאָך אַלץ צו ווערען מיטגליד אין "ספּאָליטיקעס" זיך פּערוזכערן מיט אַ דאָך איבער'ן קאָפּ און דערצו טאָן אַ דירה מיט אַלע בעקוועהמליכקייטען און אויך דער אויס-לענדישער קאפיטאַל איז גרייט מיטצו-אַרבייטען.

איבריגענעס איז דער פּלאַץ נישט גאַנץ ניי. אין דייטשלאַנד עקזיסטירט אַזאָ אין הייזער-בוי-געזעלשאַפט ביי וועלכער יעדער מיטגליד מוז גלייכציי-טיג זיין פּערוזכערט אין אַ בעשטימ-טער לעבענס-פּערוזכערונגס געזעלשאַפט. דאָרט נאָטירליך האַנדעלט זיך עס ווע-גען היימישען קאפיטאַל און ביי אונז איז עס אַ אויסלענדישע, ענגלישע גע-זעלשאַפט וואס לעגט אַריין דעם קא-פיטאַל.

(סוף.)

לייט דעם אויסגעאַרבייטען פּלאַץ און געשלאָסענעם אַבמאָך גיט דער "פּראָ-דענטאָל" אַנדערהאלבען מיליאָן זאָלטיס אויף אויסצוברענגען 700 צימערן. די הילאָה ווערט געמאכט לויט די תנאים, וואָס גלייטען ביי געוועהנליכע פּערוזכערונג-גען אין פאָל פון טויט אָדער ביז אַ בעשטימטען טערמין. יעדער מיטגליד פון קאָאָפּעראַטיוו "ספּאָליטיקעס", וואָס נעהמט אַ דירה אין די הייזער דאָרף צאָהלען דירה-געלד אַנ'ערך 40 זאָלטיס פון צימער אַ חודש, אין דער צייט, ווען אין פּרויאַקטעס ניי-געבויעטע הייזער דערגרייכט דאס דירה-געלד ביז 120 זאָלטיס אַ חודש פאַר אַ צימער. די סו-מע צאָהלט ער 20 יאָהר. נאָך דער צייט, געהער די דירה איהם און ער דאָרף מער נישט צאָהלען. גלייכציי-טיג בעקומט ער דאמאלס, נאָכדעם ווי ער האָט אַבגעצאָהלט פּלע צוואַנציג יאָהר דירה-געלד, אויסגעצאָהלט צוריק זיין פּערוזכערונגס-פרעמיע 758 דאָלאַר פון יעדען צימער, ווייל דאס דירה-געלד וואס ער האָט געצאָהלט איז גלייכצייטיג געווען אַ פּערוזכערונגס-קאפיטאַל פאַר איהם און דאָס געלד האָט זיך גלייכצייטיג גערעכענט אַלס ראַטעס פון פּערוזכערונגס-פאָליס.

אזוי ווי די בוי-געזעלשאַפט אַרבייט, ווי מיר האָבען געזעהן לויט די פּרינ-ציפּען פון פּערוזכערונגס-געזעלשאַפטען, האָט דאָרט יעדער מיטגליד דאס רעכט נאָך 3 יאָהר, אויסצוצאָהלען דער גע-זעלשאַפט די גאַנצע סומע, וואָס זיין דירה האָט געקאָסט און ער ווערט גלייך אייגענטימער פון לאַקאַטאַר. ד. ה. אַז ער האָט אַ בריירה זיך צו בעררי-ען פון דער פּערוזכערונגס-פּראָצעדור און גלייך ווערען אייגענטימער פון זיין דירה. אזוי ווי עס איז נישט פאַראויס-צוהענען עס זאָלען זיך געפונען מיט-גלידער וואס זאָלען וועלען און קענען נאָך דריי יאָהר שוין דעקען דעם גאַנ-צען חוב, איז בערעכענט, דאס נאָכ-דעם ווי מען האָט געצאָהלט נאָרמאַל דירה-געלד פון 8 ביז 11 יאָהר (אַב-הענגיג און עלטער) האָט מען אַ בריירה אויפצוהערען צאָהלען און די דירה געהט איבער אין אייגענטום פון מיט-גליד ד. ה. ער האָט זיך פאַר דער צייט אויסגעצאָהלט זיין דירה און ער רייסט איבער אַלע ווייטערע בעציהונג-גען מיט דער פּערוזכערונגס-געזעלשאַפט. אָבער די גאַנצע צייט וואָס ער צאָהלט ד. ה. 8—11 יאָהר, איז ער פּערוז-כערט אין פאָל פון טויט-אומגליק. אויב ער צאָהלט ווייטער ביז 20 יאָהר זיינע 40 זל. פון אַ צימער, בלייבט ער פּערוזכערט אין פאָל פון טויט און ווען ער האָט אויסגעצאָהלט די 20 יאָהר בעקומט ער אויסגעצאָהלט צוריק די פּלע פרעמיע 758 דאָלאַר פון אַ צי-מער. דאסגלייכען צאָהלט די געזעל-שאַפט אויס די גאַנצע פּערוזכערונגס-סומע אין פאָל פון אַ אומגליק, ד. ה. ווען דער מיטגליד שטאַרבט אין משך פון דער צייט, אפילו באַלד אין ערש-טען יאָהר.

ווי מיר זעהען, איז עס אַ קאָמבי-נירטער סיסטעם וואָס פּעראנייגט דאס בוי-פּראָפּאגאנדע מיט לעבענס-פּערוזכערונג

רוב פון די דאָזיגע זאָך-קענער זענען עהרליכע און אַרענטליכע מענשען, וואָס טהוען זייער זאָך בשלימות, איך וויל נאָר רעדען וועגען די צוביקעס, וואָס געפונען זיך ליידער אין אַ גענוג-דער צאָהל.

און נישט בלויז קאָנקרעטע-מאָטיווען, נאָר אפילו גאַנץ אונשוידליגע, פּערוזכ-ליכע מאָמענטען שפּילען אויך אַ ראָל ביים אויסמעסטען דעם שטייער. ס'איז גענוג, אַז איינער זאָל אויף דיר האָ-בען אַ וועלכען ס'איז פּערוזכליכען האָס און די ביט שוין פּערוזכערט, אַז ער וועט דיר ביים אויסמעסטען פון די שטייערן אַריינפאַרען אזוי, אַז עס וועט דיר אָנהויבען שווינדלען פאַר די אויגען. מיר זענען בעוואוסט פאָקטען, ווי יודעלעך האָבען אויף זייער שטיי-גער דערצעהלט דאָרט וואו מען דאָרף, אַז אַלע קינדער פון דעם און דעם שטייער-צאָהלער ארבייטען, פּערוזכען געלד און קליידען זיך שעה, דאָריבער דאָרף מען איהם שטעלען אַ גרויסען שטייער, כאָטש דער רעפּערענט אַליין האָט דעם פעטענט פּערטיידיגט, זאָגענ-דיג, אַז ער קען דאָס געוועלכ און ער ווייסט, אז דאָרט ווערט קיין גרויסער אוימאָן נישט געמאכט.

אַט אַזעלכע און אַנדערע פאָקטען האָבען עס היינט אַ פּלאַץ. אין דער אינטיגער שווערער, פיטערער צייט, ווען אַלע אַרבייטען און מיט געמיינ-זאַמע, אָנגעשטרענגטע כחות וויל מען ווי עס איז אַדורכשטופּען די טעג, לע-בען בעשיידען ווי מענשען — קומען אַט אַזעלכע בראַוים און לאָזען דיר נישט אַטעמען.

דערהויבט מען זיך אַפּיסעל העכער פון דעם זומפ, אין וועלכען מיר זינ-קען און מען זעהט וואָסערע טיילוואָ-נישע אַרבייט עס ווערט היינט אָבגע-טהון — געהט אדורך אַ שוידער איבער'ן קערפּער. עס איז שוין, דיכט זיך, די העכסטע צייט, אַז מען זאָל אַ סוף מא-כען צו די דאָזיגע נידריגע בראַוים, וועלכע טהוען זיך אָן מאַסעס פון פּלומערשטע בעלי-טובות און "שעהנע" יודען — און זיי מאַכען פאַר אונשעדליך-די צייט פון די פּערישענע תקיפּים, קליינשטעלעדיגע בעלי-טובות און כאַפּערס איז שוין לאַנג פאַריבער. יו-דען ווילען אַרבייטען און לעבען, יודען ווילען היינט פרייער אַטעמען. אין דעם שווערען געראַנגעל פאַר דער טאָג-טעגליכער עקזיסטענץ, ווילען מיר נישט האָבען איבער זיך דעם קאָנטישק פון די דאָזיגע פּער'עפּישטע נפשות פון די אַמאָליגע צייטען.

זאָלען זיי נאָר וויסען, די דאָזיגע קברנים, אַז מען וועט זייערע נעמען אַרויפּשטעלען אויף דער שוואַרצער ליסטע, אַז עס איז נאָך פּערהאַן אַ גע-זעלשאַפטליכע מיינונג, וועלכע קען זיך מיט זיי ווי געהעריג אָבערעכנען — ווע-לען זיי שוין דאָן אַבשטעלען זייער טייוו-לאַנישע, אונטערדרישע אַרבייט.

און דאָס טאָק דאָרף געשעהן!

מרדכי קויפּמאַן.

עס איז געווען פּערשטענדליך צו בעשאַפּען, אין נאָמען פון דעמאָקראַטיע און קאָנסטיטוציע-רעכט, די זאָך-קענער-קאמיסיעס, די אַזוי-גערופּענע "זעטשטאָ-זעטשטאָ" פון יעדער בראַנושע, ביים סקאַרב.

די מאַסגעבענדע פאָקטאַרען האָבען עס גוט בערעכענט. צו וואָס דאָרף מען זיין אַבסאָלוטע פּוסקים ביים אויסמעס-טען דעם שטייער פאַר דער בעפעל-קערונג (לייען: יודישער); צו וואָס דאָרף מען בלויז געגען זיך אויפרייצען די גרויסע בע'עוועל'טע מאַסען, אַז מען קען האָבען גוטע "שותפים" צו דער אַרבייט. נישקשה: זיי האָבען גוט פּערשטאָנען, אַז די דאָזיגע יודישע שותפים-ביוזיצער, אָדער זאָך-קענער, ווע-לען שוין אזוי אַרבייטען, אַז מען זאָל קענען אַרויסצוהען פון די צאָהלער דעם אַלגעמיינעם סכום, וואָס מען וויל האָ-בען. דאָס אָבער, וואָס דער אַלגעמיי-נער סכום ווערט נישט ראַציאָנעל פּע-טיילט צווישען די מאַסען שטייער-צאָהלער, וואָס אויף איינעם פאַלט אויס צו צאָהלען איבער די יכולת און דער צווייטער "דעהט" שוין אזוי, אַז ער זאָל גאָר ווייניג בעצאָהלען — דאָס איז שוין די זאָך פון די "זעטשטאָווערעס", אויף דעם האָט מען זיי גערופּען אַלס "עקספּערטען", אַז זיי זאָלען אַרויס-זאָגען זייער "אויטאָריטעטע" מיינונג ווער עס דאָרף צאָהלען מעהר און ווער ווייניגער.

וועגען דעם טאָק האַנדעלט זיך עס איצט.

עס איז שוין פון לאַנג אַ בעוואוס-טע זאָך, אַז עפּים איז דאָרט נישט אַלץ אין אָרדנונג; אַז די זאָך - קענער פון יעדער בראַנושע אין די קאָמיסיעס, אַנשטאָט צו פּערטיידיגען און אָנשוויי-זען אויף דער פאָקטישער לאַגע פון דעם געגעבענעם פעטענט, אַז ער זאָל בעקומען אַ ישר'דיגען אויסמאַס — טהוען זיי דאָס פונקט פּערקורט. ווע-גען דעם ווייסען שוין אפילו קינדער אויך. אָבער דאָס, וואָס עס געשעהט די לעצטע צייטען, געהט שוין איבער יעדע גרעניץ. יעדע מאָס פון מענשלי-כער פאַנטאַזיע.

מעהרסטענטייל ווערט עס געטהון צוליבע קאָנקרעטען. דער "זעטשטאָ-זעטשטאָ" נישט קענענדיג פּטור ווערען פון זיין קאָנקרעטען אויף אַ נאָטירלי-כען וועג — ווי עס ווערט געטהון אין דער גאַנצער סוחרישער וועלט — ווייל ער איז נישט אזוי קאָנקרעטען - פעהיג ווי דער אַנדערער, טהוט ער עס אויף אַ גאַנץ אַריינגעלען אופן; מיט אַ יראת-שמים-פּנימ'ל פון אַ גוטען יוד און לאַיאַלען פּירגער, זאָגט ער אַרויס זיין "מיינונג" פאַר דער קאָמיסיע, אַז דער און דער מאַכט גוטע געשעפטען מיט אַ גרויסען אָבזאָן און מען קען איהם אויסמעסטען אַ גרויסען שטייער. אויף אַזאָ אופן — טראַכט ער — וועט ער שוין זיכער פון זיין קאָנקרעטע פּטור ווערען.

ס'איז פּדאי צו בעטאָנען, אַז דער

פון פאָל.

דער ד"ר ווייצמאַן אין זיין רעדע האָט דערמאָנט די ערשטע שווערע יאָה-רען פונ'ם דאָזיגען דאָרף, די שרעקלי-כע שוועריגקייטען און מאַטערנישען, און ער דענקט, אַז נאָר דורך יושר און גבורה האָט דער יודישער אַרביי-טער זיי איבערוועלטטיגט. ער גלויבט אַז אויך אין דער צוקונפט וועלען מיר איבערוועלטטיגען אַלע שטערונגען. אַט זאָל מען זעהען וויפּיעל מרגלים זענען אויפגעשטאַנען אויף אונז פאַר די לעצ-טע יאָהרען, וויפּיעל עקספּערטען און בעלי-עצות, וועלכע האָבען נישט פּע-רשטאָנען די אונגעוועהנליכע איבערגע-בענקייט פונ'ם יודישען אַרבייטער צום יודישען ווערק אין ארץ-ישראל, און זיי האָבען בעקלאָגט די געלדער פון פאָל, וואָס מיר בעגראָבען אָהן נוצען אין די זומפּען פונ'ם עמק. אַט די אַלע נביאים זענען פאַלשע נביאים. איהר האָלט שוין ביי דער ענדע פון זייער פּערפּעסטי-גען זיך אויפ'ן באָדען. ער גלויבט, אַז די בשורה וועגען די גע'חמ'טע קאָ-טראַקטען וועט אַדורך דעם גאַנצען גלות און וועט דינענען אַלס שעהנער מוסטער פאַר פּיעל פון אונזער דור און פון דעם דור וואָס וועט קומען. אַלע זענען פון טרוימער און קעמפּער און מיר וועלען נאָך טרוימען און קעמפּען ביז עס וועלען געשאַפּען ווערען נאָך פּיעל דערפּער און פונקטען און נישט בלויז אינ'ם עמק יזרעאל, נאָר אויך אינ'ם שכונת-דינגען עמק הירד...

אויף די קאָנטראַקטען האָט דער ער-שטער גע'חמ'טע דער קאָלאָניסט, נאָך איהם ד"ר ווייצמאַן אין נאָמען פון דער יודישער אַגענץ און ק. יפה איז נאָמען פון קרן הסיוד. די הילאָה מיט די צינען פאַר יעדער ווירטשאַפט בע-טרעפט 1200 פונט, וועלכע דער קא-לאָניסט וועט אויסצאָהלען אין משך פון 50 יאָהר.

דער אויטאָמאָביל שלענגעלט זיך איבער באָרג און טהאָל, שלינגט האָס-טיג דעם וועג. מ'איז פּערשמו'ר'ט פון פּריהלינגס-לופט און אויפגעטרעט פון דעם, וואָס מ'האָט אַקאַרשט בייגע-וואוינט. עס דאָכט זיך, אַז די בשורה ווי אַנ'עלעקטרישער שטראָם לויפט אדורך אַלע טיילען פון פאָל:

דער ערשטער יודישער דאָרף אין ארץ - ישראל האָט גע'חמ'טע זיינע קאָנטראַקטען...

דאס אויפריכטיגסטע אויסגעבען פון געלד.

די פּאַפּירקאָפּיע-קאָסטען און אָבזאָן מאַרק פון שלעכטע אָדער גוטע סחורה זענען דיזעלבע. דער "ביליגער" פרייז מאַכט זיך נאָר פון די אָבגעלעגענע רויה-מאַטעריאַלען, וועלכע מען נוצט צו די געגעבענע סחורות. דאס פאָרשטע מיטעל איז דאָריבער: צו קויפּען גוטע און איבעראַל בעקאָנטע אויסאַרבייטונג-גען, צו מיטעלמעסיגע פרייזען. די אויספּרובירטע נישט - פּערפאַקטע זיף "קאָלאָניסטי" מיט'ן וואָס-ברעטי"ל איז אין פרייז נישט די ביליגסטע און אויך נישט די טייערסטע מאַרקע - עס איז אָבער שטענדיג דאָס בעסטע און עה-ליכסטע מיטעל צום וואָסען.

חרפה, אַז מען רעדט צו זיי יודיש, און ווייזט מיר איין "פּאַניענקע" וואָס זאָל מיט איין אויסרעדען אַ יודיש וואָרט (אַז וועה און אַ קלאָג איז צו אונז) און דאָ האָבען זיי אויף זייער צוואַמען-פאָהר וואו עס זענען געווען בלויז פרוי-ען אָנגענומען אַזאָ בעשלוס.

איך בין נישט מסכים מיט זייער פּראָגראַם, אָבער אין דער פּראָגע פון יודיש, זענען זיי די איינציגע, וואָס עס קומט אַ בראַוואָ.

פון וואהל יריר.

איך האָלט, אַז עס וואָלט געווען אַ עולה אז איך זאָל גאָרישען האָבען "געהערט אַל געזעהן" וואָס עס טהוט זיך עפּים אויפ'ן וואהל-יריר. דעריבער מיינט פריינד, זייט מוחל וואָס איך וועל אָבערעכען נאָר אַ "קר-צען" בעריכט.

דאָס ערשטע ביטעל שמוץ.

דער וואהל-קאָמף איז נאָך נישט אין ברען, און שוין האט זיך אָנגעהויבען צו שיטען גאַנצע הויפּענס מיטט אויף די קאָנדידאטען וואס שטעהען אויף די

ליך.

ווי איחר ווייסט, האָט זיך אין וואַל-שאַ געשאפּען אַ דעמאָקראַטישער בלאָק צו די וואהלען אין דער קהלה מיט אַ געהעריגען פּלאַטפאָרם און דער דאָזי-גער בלאָק ווערט אונטערשטיצט פון דער ציוניסטישער אַרגאניזאַציע אין וואַרשאַ.

אַזא עהנליכער דעמאָקראַטישער בלאָק איז אויך ביי אונז געשאפּען געוואָרען, וועלכער האט אויך דעם זעלבען פּלאַט-פאָרם ווי די וואַרשאַווער, און אזוי ווי פון וואַרשאַ פיגורירען אויך דאָ ציוניס-טען אויף די ערשטע פּלעצער און פונ-דעסטוועגען ווערט ער שטאַרק בעקעמפט פון די היגע ציוניסטען און נישט אויף קיין עטישען אופן. אינדערגרייט ווען די היגע ציוניסטען האָבען אויף זייער ליס-טע געשטעלט און גראַד אויף די ער-שטע פּלעצער קיין נישט ציוניסטען.

אַט דאָס האָט געמיינט דער תנא... דער ה' משה אש האט אונז געזע-שיקט א גוט וואָרט וועגען די וואהלען אין דער קהלה.

אין דער גמרא יומא (כ"ב) געפונען

מיר פאָלגענדען מאמר:

אין מעמידין פרנס על הצבור, אלא א"כ קופה של שרצים תלוי לו מאחוריו — עס ווערט אין דער קהלה אַ פרנס נאָר דער, וואָס האט אַ שלעכטע פער-גאַנגענהייט.

וואָס אייגענטליך וויל דער תנא זאָ-גען מיט דעם מאמר? עס לאָזט זיך דאָך נישט גלויבען, אַז ער זאָל מיינען אז אַנ'עדה יודען וועל-כע וועלען אויס אַ פרנס, אַ פאָרשטע-הער פאַר דער גאַנצער קהלה, אַ מענש וואס זאָל זיין זייער מנהיג און מורה דרך מוז דוקא זיין אוועלכער, וואס האט אַ פינסטערע פּערגאַנגענהייט? מיר זע-הען דאָך אין דער פראקטיק פונקט פערקעהרט, יעדע פארטיי גיט זיך דאָך די מיה, אז איהרע קאָנדידאטען זאָלען זיין די בעסטע פעהיגסטע מענשען וואָס זי האָט נאָר. דער פשט פון דעם מאמר איז אָבער אַנדערש. ווי מיר ווייסען, בעשטעהט די אויפ-גאבע פון די פארטייען נישט אזויפיעל צו ריהמען און אויפווייזען די מעלות

פון זייערע קאָנדידאטען אַלס פרנסים, ווי אין בעשמוצען אין בעזידלען דעם גענער, אזוי ווי עס ווערט נאָר בע-וואוסט וועמען די געגען פאַרטישטעלט אַרויס אַלס פרנס, הויבט זיך אָן אויף איהם צו שיטען רכילות און לשון הרע פון אַלע זייטען, מענשען וועלכע זע-נען זייער גאַנץ לעבען געווען געשעצט און געאַכטעט צווישען אַלע איינוואוי-נער אין זייער שטאָט, ווערען דא-מאָלס בעשמוצט מיט פּערשידענע בויזנות, מען רעכענט זיי אויס עבירות פון זייערע זיידעס ביז אין צעהנטען דור.

דאָס טאָק מיינט דער תנא צו קרי-טיקירען.

אין מעמידין פרנס על הצבור, פרי-הער קאָן דער פרנס נישט אריינגעהן אין דער קהלה אַלס פרנס, אלא א"כ קופה של שרצים תלוי לו מאחוריו, ביז ער האט אויף זיך ארומהענגען שמוץ, זיידערייטע און רכילות.

טייערע אמת'ע ווערטער!...

לריתן.

פרייע וואהל=טריבונע.

די אויפגאבען פון דער קהלה.

עס קען דאך קיין צוויי מיינונגען נישט זיין, אז אפילו לויט דער אויפ-פאסונג דאס די קהלה איז אַ רעליגיע-זע, האט זי אָבער אויך צו פערזארגען די קולטורעלע און סאָציאַלע הצטרכות'ן פון דער יודישער בעפעלקערונג. עס וועט דאָך קיינער בשום אופן נישט זאָגען, אַז די קהלה אַלס אַזאָלכע דאָרף נישט מיטהעלעפּען צו ערציהען אונזער יונגען דור אין יודיש-נאַציאָ-נאַלען גייסט און ממילא מוז זי דאָך שוין זאָרגען דערפאַר אַז אונזערע יי-דישע שולען און חדרים זאָלען זיין אַזוי אַהערגעשטעלט אַז זיי זאָלען ער-פולען די דאָזיגע אויפגאָבען צו ערצי-הען אונזערע קינדער אַלס רעליגיעזע נאַציאָנאַלע יודען, וועלכע זאָלען זיך בעמיהען צו דערהאלטען אונזער תורה און אונזער נאַציאָנאַל-יודישען גייסט, ווארומ עס איז דאָך איבריג מאַריר צו זיין און צו ערקלערען ווי עס זעהט אויס דער חינוך אין אונזערע חדרים און תלמוד-תורה'ס.

מיר, טשענסטאָכאָווער יודען, דאָר-פען דאָך בעזונדער נעהמען אין אַכט אַז מיר האָבען אין אונזער שטאָדט אַ נאַנצע רייעה זעהר וויכטיגע קולטי-רעלע און געזעלשאַפטליכע אַנשטאַל-טען וואס געהערען דירעקט אָדער אַונ-דירעקט צו דער קהלה און וועלכע וואַלטען געקענט פאַר דער היגער יי-דישער בעפעלקערונג ברענגען אַ זעהר גרויסען נוצען ווען זיי זאָלען נאָר ווע-רען ווי געהעריג געפּלענט און אַב-געוויסען, אַז זיי זאָלען פון זיך אַרויס-געבען דאָס, צו וועלכען זיי זענען ענט-שטאנען.

מיר טאָרען בשום אופן נישט פער-שווייגען דעם ריינעם אמת אַז די קהלה איז אונזער איינציגע רעפרעזענטאַנטן אַזוי כלפי פנים ווי כלפי חוץ און אַז זי מוז זאָרגען נישט נאָר פאַר די הי-גע יודען, נאָר אַלס מיטגליד פון גאנ-

דער יודישער האנדווערקער און די קהלה.

ווען מען פערטראַכט זיך איבער דער טעטיגקייט פון דער אָבערטענע-דער קהלה – אין ליכט פון די נויטען וואָס דרינגען אַרויס פון דער פּאָליטי-שער ווי סאָציאַל-עקאָנאָמישער סטרוק-טור פון דער יודישער בעפעלקערונג ווערט זעהר טרויריג אויפ'ן געמיט.

נישט נאָר זי האָט נישט געפרובט צו שאַפען נייע קולטורעלע, עקאָנאָמישע אָדער סאָציאַלע אינסטיטוציעס, נישט בלויז וואָס זי האָט נישט אויסגענוצט די גינסטיגע לאַגע אין וועלכע זי האט זיך געפונען בעזיצענדיג אַזעלכע הער-ליך אויפגעבויטע יודישע סאָציאַלע ווי עקאָנאָמישע אינסטיטוציעס און זיי פער-ברייטערט און צוגעפיהרט צו אַזאַ שטו-פע פון ענטוויקלונג, אַז זיי זאָלען ער-פילען די בעדערפערניש פון דער יי-דישער בעפעלקערונג, נאָר ליידער און

לויט די ערקלערונג פון דעם פאָקטישען קהלה אָנפיהרער האָבען די אלע אינ-סטיטוציעס געבויט נישט די פויריגע קהלות נאָר פריוואַטע פערזאָנען און צענוג איז אַז די איצטיגע קהלה האָט זיי אויב נישט אינגאנצן – איז נאָר טיילווייז חרוב געמאכט. און מען דארף צוגעבען אַז עס האָט נאָך דאָמאַלס נישט געהערשט אַזאַ פערפעסטעטע לופט אויף דער יודישער גאַס ווי היינט, וואו עס קענען זיך ענטוויקלען אַלער-ליי שוואַרצע עלעמענטען וואָס ווילען מיט פערשידענע מיטלען נאָך שטארקער פערשמעלערן דאָס טעטיגקייטס-געביטע פון דער קהלה, אין דער צייט ווען דאס לעבען רופט ארויס אַליץ ברייטערע און גרעסערע פאָדערוגען.

די יודישע בעפעלקערונג לעבט יעצט איבער איינעם פון די גרעסטע און פעראַנטוואָרטליכסטע מאָמענטען. פון איין זייט מוז זי מיט איהר שוין אויס-געמושטעטען גוף אונטערשפאָרען די נעילען פון מלוכה און אנטפאָרעלע בוד-זשעטען און פון דער צווייטער זייט מוז מען אליין שאַפען און אויסהאלטען די נויטיגע פאר איהם עקאָנאָמישע, סאָציאַלע און רעליגיעזע איגסטיטוציעס, וואָס דאָס וואַלט געדארפט דעקען דער מלוכה בודזשעט, וואָס ער האט אין איהם א זעהר גרויסען אַנטייל.

אין דער סינגאָגע ווערען יעדען שבת געהאַלטען דרשות מענינא דיומא. צו די דאָזיגע דרשות קומען אויך (און לעצטענס כמעט אויסשליסליך בלויז עמך) רעדט מען צו זיי אין פויליש, וואָס איז פאַר זיי נישט אינגאנצען פערשטענדליך.

פרעגט מיך מיינס אַ גוטער ברודער אַ מאָדנע קשיא – פארוואָס רעדט מען נישט צו זיי אין זייער שפראך–יודיש, צי איז טאקי די שוהל אזוי הייליג, אז מיט'ן יודיש רעדען וועט מען זי מטמא זיין, און אויב אַזוי פארוואָס איז פוי-ליש יאָ פשר? און איבריגענס וואַלטען דאָך די יודען גיכער פערשטאַנען די בעדייטונג פון די פרעדיגען – נישט אַנדערש, אַז מען מיינט נישט צו רע-דען צו די פערזאָמעלע, נאָר צו דער וואַנד...

און נאָך פרעגט מיך אַ פשוט'ער יוד, פארוואָס בעת געוויסע פייערונגען וואָס קומען דאָרט פאַר ווערט צום טוף ווען עס ווערט געזינגען דער פוילישער הימן נישט געזינגען אויך דער יודישער הימן.

פריהער איידער עס איז געווען אַ ציוניסטישער פרעדיגער האָט מען די „התקוה“ יאָ געזינגען און היינט נישט.

אין דער שטאָדט שוהל ווערט די התקוה געזינגען נאָך יעדע פייערונג און די נייע שוהל וואָס איז לעצטענס פראַקלאַמירט געוואָרען אַלס ציוניסטישע איז די התקוה טריף?...

אין די אַכראַנקע ביים „דאָבראַטשינ-נאָשטש“ האט מען דעם לעצטען זונטאג איינגעמיערט אנדענקונגס-טאָולען פאַר

צו. דער אַלגעמיינער פערזאָמלונג פון יודישען טורן=און ספאָרט=פּעראייז.

שבת דעם 9 ד. ח. קומט פאַר די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאָמלונג פון יודישען טורן=און ספאָרט . פּעראיין אין טשענסטאכאוו.

צוליבע דעם, וואס דער דאָזיגער פּעראיין געהער צו די וויכטיגסטע און ריהערוודיגסטע ספאָרט - אינסטיטוציעס אין אונזער שטאָדט, געפן איך פאַר נויטיג איבערצוגעבען אַ קורצען איבער-בליק איבער זיין טעטיגקייט אין פער-לויף פון בעריכטס-אָהר.

דער פּעראיין האָט ענטוויקעלט זיין אַרבייט אונטער'ן צייכען פון 15-ייעהרי-גען יובילעאום פון זיין עקזיסטענץ. מיט דער דאָזיגער פייערליכקייט איז געוועזען פערבינדען דער איינלייטונגס-רעפּעראַט פון ד״ר לעזער פון קראָקא, פאָרויצנדען פון יודישען ראַט פאַר פיזישער ערציהונג אין פוילען אויף דאס טעמא: „די וואָרטא“ טראָץ דעם, וואָס אין אַ רייעה ענינים זענען די צדדים שוין געוועזען איינפערשטאנדען, איז דאָך די פּעראייניגונג צוליבע מיינונגס-פער-שידעהייטען נישט געלונגען צו פער-ענדיגען. די אַלגעמיינע פערזאָמלונג וועט אין דער פראָגע דארפּען אַרויס-זאָגען איהר לעצט גאָרט.

די פערזאָמלונג פון פּעראיין האט לעצטענס בעקומען אַ געהעריגען פּלאַץ צו ספאָרט - אייבונגען און שפילצרייען אויף דער פרייער לופט און אויך אַונ-טערצונעמען שריט צו שאַפען אַנאָי-גענעם טעניס - פּלאַץ, וועלכער וועט וואַהרשיינליך זיין טעטיג נאך אין לוי-פענדען יאָהר.

די אָבסערעטנדע פערזאָמלונג פער-דיענט אונבעדינגט אַנערקענונג פאַר איהר אַקטיווע און פערדינסטפולע אַר-בייט לטובת דער ענטוויקלונג פון

ספאָרט צווישען דער יודישער בעפעל-קערונג פון אונזער שטאָדט.

X געדיגע פרוי! איהר פיהלעט דאך איבערהויפט נישט, אז איהר געהט! וועגען מיעד ווערען קאן דאך שוין איבערהויפט נישט זיין קיין רייד. די אַבצאָסען בערסאָן זענען אזוי וואני-דערבאַר עלאַסטיש, אַז דער גאַנג ווערט לייכט, ווי א פּעדער. די שילעלעך זעהען אויס שטענדיג גוט און זענען עלעגאַנט. אַלזאָ נאָר בערסאָן.

עס ווערט געזוכט א טיכטיגער יונגע קוואליפיצירט אין דער מאָנאָפאָקטור-בראַנזשע. ייענדען זיך: אַגראַדאָווא 20, רעכטע אָפּיציע, 2-ער שטאָק, וואוינונג 18.

פקיצור...

2 פערדינסטפולע טהוערינס פאַר דער שולע.

פערשטענדליך אַז די אויפשריפטען זענען בלויז אין דער פוילישער שפראַך, צי וואַלט עס נישט געווען האַרציגער און יודישליכער ווען נעבען די פוילישע שריפט וואַלט אויך געווען אַ יודישע אָדער העברעאישע אויפשריפט?

דעם פערזאָנגענעם זונטאג איז לכבוד דעם נאַציאָנאַלען יום-טוב פאָרגעקומען אַ פאָרשטעלונג אין אַלטען פאָרק. און אַזוי ווי עס האט געפעהלט בענק צו זיען פאַר די געסט האָט מען גע-נומען די בענק פון די אַלעען. פרעגט זיך פאָרוואָס האָט מען גרא-דע זיך „אויסגעפאָרגט“ די בענק פון דער ערשטער אַלעע, אינדערציט ווען מען האט געהאט נעהנטער צו די בענק פון דער דריטער אַלעע?

נאָר אַז מען טראַכט מיט קאָפּ, קאָן מען געפונען אַ תירוץ...

סמאָל.

טשענסטאכאווער יודען

שטימען פאר דער איינציגער רעליג-יען-נאציאנאלער ליסטע

1 ביזנאָנער 1

צו. דער אַלגעמיינער פערזאָמלונג פון יודישען טורן=און ספאָרט=פּעראייז.

נאָסטיק, פינג-פאַנג און ספאָרט-שפילע-רייען. צווישען אַנדערע געפונען זיך ביים פּעראיין 3 ספאָרט - גרופען פאר פרויען פון פערשידענעם עלטער און 1 קינדער-גרופע. נישט געלונגען זענען די פרובען אויפציהאלטען די אָרקעסטער-סעקציע צוליבע מאָנעל אין גענוגענדע געלד-מיטלען.

אין יאנואַר ד. י. האט דער פּעראיין איינגעאָרדענט אַ פראָפאָגאַנדע-וואָך פאַר ספאָרט, בעת וועלכער עס זענען ווער-בירט געוואָרען פיעל נייע מיטגלידער. אין משך פון יאָהר זענען צוגעקומען 70 אַקטיווע און 20 פאָסיווע מיט-גלידער.

צו די וויכטיגסטע אויפגאבען, וועל-כע דער פּעראיין האט געהאט צו ער-פילען, געהערען אַהן צווייפּעל די פרא-גע וועגען פּעראייניגונג מיט'ן ספאָרט-קלוב „וואָרטא“ טראָץ דעם, וואָס אין אַ רייעה ענינים זענען די צדדים שוין געוועזען איינפערשטאנדען, איז דאָך די פּעראייניגונג צוליבע מיינונגס-פער-שידעהייטען נישט געלונגען צו פער-ענדיגען. די אַלגעמיינע פערזאָמלונג וועט אין דער פראָגע דארפּען אַרויס-זאָגען איהר לעצט גאָרט.

די פערזאָמלונג פון פּעראיין האט לעצטענס בעקומען אַ געהעריגען פּלאַץ צו ספאָרט - אייבונגען און שפילצרייען אויף דער פרייער לופט און אויך אַונ-טערצונעמען שריט צו שאַפען אַנאָי-גענעם טעניס - פּלאַץ, וועלכער וועט וואַהרשיינליך זיין טעטיג נאך אין לוי-פענדען יאָהר.

די אָבסערעטנדע פערזאָמלונג פער-דיענט אונבעדינגט אַנערקענונג פאַר איהר אַקטיווע און פערדינסטפולע אַר-בייט לטובת דער ענטוויקלונג פון ספאָרט צווישען דער יודישער בעפעל-קערונג פון אונזער שטאָדט.

X געדיגע פרוי! איהר פיהלעט דאך איבערהויפט נישט, אז איהר געהט! וועגען מיעד ווערען קאן דאך שוין איבערהויפט נישט זיין קיין רייד. די אַבצאָסען בערסאָן זענען אזוי וואני-דערבאַר עלאַסטיש, אַז דער גאַנג ווערט לייכט, ווי א פּעדער. די שילעלעך זעהען אויס שטענדיג גוט און זענען עלעגאַנט. אַלזאָ נאָר בערסאָן.



רעליגיעז-נאציאנאלער וואהל-קאמיטעט ביים „מזרחי". זונטאָג דעם 10 מאי 4 נאכמיטאָג קומט פאַר אין לאָקאַל פון טורן און ספאָרט-פּעראיין, אַגראַדאָווא 22

א גרויסער וואהל=מיטינג

עס וועלען רעפּעצירירען די היה: יוסף שמעון האַבלינץ פרעזעס פון מזר. שמואל גאַרשטיין פרעזעס טון דער קהלה פערזאָמלונג און אַנד. וועגען די אויפגאָבען פון דער קהלה. איינגאנג פריי פאר וואהל-פערעכטיגטע.

מיר זאָרגען פאַר'ן כלל און נישט פאַר קיין פאָרטיי!

שטימט דאריבער פאַר'ן

וואהל - קאמיטעט פון האנדווערקער - פערבאנד

שבת ד. 9 מאי פונקטליך 11 פארמיטאָג אין אייגענעם לאַ= קאל אַלעע 12 קומט פאַר אַגרויסער

וואהל=מיטינג

געוויימעט די וואהלען צו דער קהלה. אלע חברים און סימפאטיקער ווערען איינגעלאדען.

פאָרוואָס שטימען אַלע יודען פאַר דער ליסטע צ נא

ווייל אויף דער ליסטע נומ. 3 פיגורירען נעמען פון די אנגעזעהענסטע יודען ביי אונז אין שטאָדט, וועלכע האָבען אַנגעזאָגט אַ קאָמף, יעדען פּרוב צו פערזאָנדלעך די יודישע קהלה אין אַ פּאַרטייאַדי קרעמעל. די ליסטע נומ. 3 וועט זאָרגען פאַר די טובה פון כלל-ישראָל.

די ליסטע נומ. 3, וועט זיך בעמיהען אַז עס זאָל בעפרידיגט ווערען די רעליגיעזע און סאָציאַלע בעדערפנישען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין אונזער שטאָדט.

די ליסטע נומ. 3 איז פריי פון יעדער אַמביציע און בענקעל-כאַפּעריי. די ליסטס נומ. 3, איז די איינציגע ליסטע, אויף וועלכער יעדער רעליג-יעזער יוד וואָס איז נישט פערסמ'ט פון די פערשידענע פּאַרטייען, דאָרף און וועט שטימען פאר דער ליסטע 3.

אונפאַרטייאישער רעליגיעזער וואהל-קאמיטעט אַלעע 7.

ענדליך האָט זיך די טעג בעוויזען אין פערקויף דאס איינציגע איפּעראַל-אַנערקענטע ערפרישענדע, אָהן-אַלקאָהאָליגע וואסער

וועלכעם ענטהאַלט 70 פראָצ. צוקער.

— אונזער געטראַנק נויטיגט זיך נישט אין קיין בלאַף-רעקלאַמע. — טרינקט און איבערצייגט אייך!

ב ע מ ע ר ק ו נ ג : יעדע פלאש איז פערזעהען מיט א פלאַמבע פון אונזער פירמע.

רעפר.: פאָבריק פון סאָדע-וואסער „רוזשאַנקאַ" טשענסטאָכאָוו, וויעלונסקי רינעק 44.

יודישער טורן און ספאָרט=פּעראיין אין טשענסטאכאוו

שבת דעם 9 מאי 5 נאכמיטאָג וועט אין אייגענעם לאָקאַל אַגראַדאָווא 22 די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאָמלונג פערזאָמלען זיך וואַהל פון א פּעראיין (2) פראָטאָקאָל פון דער לעצ-טער אַלגעמיינער פערזאָמלונג (3 בערי-טען (4 בודזשעט (5 וואהלען פון א פערזאָמלונג און קאמי-טעס (6 פרייע פאָרשלאָגען. בעמערקונג: די מיטגלידער וועלע ע האָבען נישט בעצאָלט מיטגלידס-ביטראַג פאר די לעצטע 6 חדשים וועלען לויטן סטאַטוט נישט צוגעלאָזט ווערען צו דער פערזאָמלונג.

יודישע געזעלשאַפט פאַר לאַנדוויסענשאַפט.

זונטאָג, ד. 10 מאי 3 נאכמיטאָג אין עוואַנגעלישען זאָל, אַלעע 14 די אַלגעמיינע בעריכטס = פערזאָמלונג.

אויפ'ן טאָג-אַרונג: (1) ערעפונג און וואהל פון א פארויצנדען (2) פראָטאָקאָל פון דער פויריגער פערזאָמלונג (3) בעריכט פון דער ביזאציטאָר טעטיגקייט (4) קאסע-בעריכט (5) בעריכט פון דער רעזיוואַנס-קאָמיטע (6) בעסטעניגען דעם בוזזשע פון לויפּענדען יאָהר (7) וואהל פון א פערזאָמלונג רעזיוואַנס-קאָמיטע און א חבריס-געריכט. בעמערקונג: איינטירט אויף דער פערזאָמלונג האָבען נאָר די מיטגלידער, וועלכע האָבען בעצאָלט ביטראַג ביז דעם 1 פערבואַר.

אָב שונוג

נאָך טשענסטאָכאווער אויף קיראציע אין נאָך דאָ פלאַץ פאר עטליכע קינדער ביז 15 יאָהר, 150 זל. אויף 4 וואָסן מיט רייזע גענצליכע אויסהאַלטונג. קוראציע אונטער דער אויפזיכט פון א דאָקטאָר. זיך צו ווענדען מיט א צייגונג פון דאָקטאָר ביזן 20 מאי צו דער פרוי ד"ר זאָפּיא וואָלפּערג, טראַנסאַקטאָ 13, פון 9 ביז האַלב 11 פרייז.

די טשענסטאָכאווער באַנק ספּולדזעלצ, אלע 7

פאָדערט אויף אלע מיטגלידער, וועלכע האָבען ערהאלטען שריפטליכע אויפ-פאָדערונגען צו דערגענצען די אודיאלען און האָבען דאָס ביז היינט נישט געטון, אָז זיי זאָלען צוצאָהלען די אודיאלען שפעטסטענס ביזן 13 מאי 1931 יאָהר. אין געגענפאל וועלען זיי לויטן פאַרגאָרף 7 פון סטאַטוט, אויס-געשטראַכען ווערען פון דער ליסטע פון די באַנק-מיטגלידער.

NIE BĘDZIE ŁYSYM!!!

Kto będzie używał do mycia głowy
zioła „CAPTUS”.

Zioła „CAPTUS” wzmacniają cebulki włosowe, usuwają łupież i zapobiegają wypadaniu włosów.

Żądać w aptekach i składach aptecznych.

צום זומער = סעזאָן

א גרויסער אויסוואהל פון דאמען, מענער און קינדער-שיך
נייעסטע מאָדעלען שענסטע פאסאנען
איז צו בעקומען צו מעסיגע פרייזען
אין ערשטקלאַסיגען שוך - געשעפט

„ווענוס”, 2 אלע 29.

צום זומער-סאנדאלען, סקאַק=גימנאַסטיק, סעזאָן!
פריהמאָרגען=לאַטשען צו מעסיגע פרייזען
„אבוביע” נייער מאַרק 2 קאַפּ. טעל. 860
הירט. רעיעלע אויספיהרונג. דעטייל.

Czy wiecie już, że światowej sławy
ORIENT - HENNA - SHAMPOON EM
każdy może sobie bez trudu PRZEZ ZWYKŁE MYCIE doskonale
ufarbować włosy na dowolny kolor, lub siwym pierwotny kolor
przywrócić? Wszystkie kolory od najjaśniejszego do najciem-
niejszego łącznie z najmodniejszymi
ZŁOTY BLOND dla blondynek,
TYCJAN i MAHONIOWY dla brunetek.
— Żądać w składach aptecznych, perfumerjach i u fryzjerów —
Gdzie jeszcze niema w sprzedaży, prosimy nadesłać znaczkami
zł. 2 i podać żądany kolor, poczem prześlemy kopertę próbną
Generalny przedstawiciel na Polskę:
FR. BOGACZ, Bydgoszcz, Dworcowa 98.

צום ערשטען מאל אין טשענסטאָכאווער
דאָס נייעסע אל. זשאַלסאָן
קונסטווערק פון

Serce pieśniarza

דראַמאַ פון טעגליכען לעבען.
מיט איינגעהאַלטענעם אַטעם הערט מען זשאַלסאָן. „סאַני-באַ” ריהרט ווידער ביז טרעחרען.
אויף דער סצענע: נאָר 4 טעג! **בן אלי**
גאסטראַלען פון בעריהמען פאַקיר און העל-זעהער צויבערט די וועלט.
רעווי — „קייזערין-פריהלינג” מיט באַלצעראַקובנא, כרואַנאָווסקי, דאָל אין באַלעט.

די לעצטע טעג!
נאָך עטליכע טעג בלייבט אין טשענסטאָכאווער בעסטער פּוילישער פילם
דראַמאַ אין 14 אַקטן לויט דער
ווערק פון סט. זשעראַמסקי.
אין דער אויספיהרונג פון די בעסטע
פּוילישע אַרטיסטען.
פאַר יוגענד ערלויבט. אויפ’ן ערשטען סעאנס 1 זל.

סענסאַציע! מענער היט אייך! די געליבטע און ליבענדע פרוי קען דינען אלס מיטעל צו כאַפּען קרבנות.
DROGA GRZECHU TRZEJ WYKOLEJEŃCY
וואַרטענדויג אויף וויער קרבן נישט קלערענדיג אין די מיטלען.
אין די הויפט - דאלען: **יוזעפינאַ דינאָ און זשאָן האַלאַנדר.**
הערליכער פילם געשטיצט און געפילמט אויפ’ן ענאָמישען באַדען. — איבער’ן פראַגראַם: קלאַנג-צוגאַפּען

דעם טעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער פאמיליע
זינגער און בעהם צויעב דעם טויט פון זייער פאטער
נ"ע ישיעי' ווארשאוסקי
המקום ינחם אותם בתוך שער אבלי ציון וירושלים.
יחיאל מטטאווסקי און פרוי.

זינגער, מ. נירענבערג, א. שטיינהארדט
און י. איזראעלזאָוויטש.
א חשוב'ער גאסט אין טשענסטאָכאווער.
אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פראַקלאַ-
מירטער פאַלקס-אַקציע פון „קרן תלחי”
וויילט אין אונזער שטאָדט דער מיט-
גליד פון הויפט-דירעקטאָריאַט פון „קרן
תלחי” אין פוילען דיר. י. געלפערב
פון ווארשא.
ס'איז צו האַפּען, אָז די דאָזיגע וויכ-
טיגע אַקציע, אונטער דער לייטונג
פונ'ם חשוב'ן דעלעגאַט, וועט האָבען
דעם געהעריגען ערפאַלג.

בעקאנטמאַכונג.
מיטעס צו דער מאַכט, רעקירסען
(אַדוואָקאַט) אין אלע אַמעסען. ספּעציאַליטעט: רע-
קירסען געגען שטייער-אויסמעסטען, אינפֿערווייט
סקאַרפ-זאַכען.
נידריגע פרייזען
די בירור איז אַסען יעדען טאָג פון 2-6 ג. מ.
אין דער וואוינונג י. מ. מאַשאַוויטש, אַגראַדאַווא 26.

Starszy felczer
S. MITTLER, Częstochowa
Piłsudskiego 5, I piętro
Telefon 8-04

Szczepienie ospy świeżą krowianką.
צו דער עפענטליכקייט.

ווי עס דערגעהערן צו מיר קלאנגען, פיהרט א
גרופע אונטעראַנטשאַפּטליכע מענשען א העצע געגען
מיין פערזאָן און איינער פון זיי א „מאָדער” ביי
די „אונטערהענגיקע” לייבש בערקאוויטש, וועלכער
איז שוין נישט אינמאל געמפ'ט געווארען דורך
דעם געוועזענעם פּעראַיאָן פון לעדער אריינשטעל
פאר נישט קיין שיינע מעשים. איך ערקלער דע-
ליבער, אז וואס שייך די בעשולדיגונגען, וואס ווע-
רען געהאָרפּען געגען מיר בין איך גרייט זיך צו
שטעלען צו א דבר-געריט און צו בעווייזען
ווער עס פערראַט די אריינשטעל-מאָסען. אין וועל
אַבער מיט קיין איין וואָרט נישט רעאגירען אויף
אויסטיילען, וואס עס טראַגען ארויס א גרופע מענ-
שען אונטער די אויגען און ממילא וועט מען מיט
אזעלכע פאסיגסטע מיטלען נישט טרעפּען דעם
„בונד”, צו וועלכען איך האָב דעם כבוד צו געהע-
רען, משה לעדערמאַן.

סיווערט געזונט
א יוגעל פון אַרענטלעכע עלטערען
אין פוטער-געשעפט פון מ. איידעלמאַן
פילסידסקי 5.

קינאַ CASINO

די פרייזען זענען
ערינדיגט
אלע פּלעצער ביזן אַנהויב פון
ערשטען סעאנס 1 זל. די איבריגע
סעאנסען ערשטער פלאַץ 1 זל.
צווייטער פלאַץ און באַלקאן 1.20
און דריטער פלאַץ 1.50

Teatr „ODEON”
אלע 27.
לעצטער סעאנס 9-30 אָרענד.
קירעסלאָ אויף אלע פּלעצער
1 זל. 50 גר.

ערשטער מוסטערהאַפּטער
קלאַנג-קינאַ
Nowości
אלע 12
לעצטער סעאנס 9-30 אָרענד.
היינט און ווייטערע טעג.

אין א סביבה פון מעהרערע גערטנער.
א דאָנק דעם וועט דער „טאָז” אָב-
שפאַרען אַנפֿער 1500 זל. און פיעל
יודישע קינדער וועלען אין די הייסע
זומער-טעג קענען געניסען פון פרישער
ריינער לופט.
באמת א שעהנע מתנה.

פאסטעריזירטע מילך.
פאַרוואָס דאַרף מען בעפאַרצוגען פאַ-
סטעריזירטע מילך? ווייל מילך, וואָס
ווערט געקאכט דירעקט אויפ’ן פייער
פערלירט דעם נאַטירליכען טעם, דא-
גענען פאַסטעריזירטע מילך דערהאַלט
יאַ דעם נאַטירליכען טעם און איז זעהר
שמאַקהאַפט.

דורך קאָכען מילך ווערען געטויט
אַלע שעדליכע אָבער אויך די נוצליכע
באַקטעריען, דאָגעגען דורך פאַסטעריזירען
ווערען נור געטויט די שעדליכע און די
נוצליכע בלייבען לעבען.
פאַר ווירטוינ'ס איז זעהר וויכטיג
פאַסטעריזירטע מילך צו געברויכען
גלייך פון דער פלאַש, נאָר אויב מען
ווייל טרינקען ווארעם איז גענוג צוצו-
וואַרמען. פאַסטעריזירטע מילך איז
אויך דויערהאַפט, זאָגאַר אין זומער 2
טעג.

אויב מען דאַרף נישט קאָכען די
מילך מיידט מען ממילא אויס דאס גע-
ריינע פון מילך, צוברענען און אויס-
לויפּען.

דער פרייז פון פאסטעריזירטע מילך
איז סך-הכל נור מיט אייניגע גראַשען
טייערער ווי געווענהליכע און ווערט
געליפערט אין א וויבערע ווייסע פלאַש
מיט גאַראַנטיע פון פולע פעטיגקייט.
אין אלע קולטורעלע לענדער, ווי אויך
אין די גרעסטע שטעט פון פוילען
ווערט געברויכט אויסשליסליך פאסטע-
ריזירטע מילך. די הערשטעלונג פון
פאַסטעריזירטע מילך איז מעכאניזירט
און ענשפּרעכט אלע פאַרשריפטען פון
היגיינע.

לויט וואונש ווערט די מילך בע-
זאָרגט צו יעדען אין שטוב.
די ערשטע טשענסטאָכאווער דאָמף-
מעלקעריי „נאביאל” אלע 37.

פון דער רעוויזאָניסטישער טעטיג-
קייט אין טשענסטאָכאווער.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער געשאַפּע-
נער לאַגע אין דער רעוויזאָניסטישער
אַרגאַניזאַציע, האָט דער רעוויזאָניסטי-
שער צענטראַל קאָמיטעט דעלעגירט
ה' יוסף קלאַרמאַן, מיט וועמען ס'איז
אַבגעהאַלטען געוואָרען א געמיינזאַמע
זיצונג, אויף וועלכער ס'איז בעשלאָסען
געוואָרען צו אַקטיוויזירען די רעוויזאָ-
ניסטישע אַרגאַניזאַציע. דער ועד, וועל-
כער בעשטייט פון די ח"ח: איצקא-
וויטש, רוזשעוויטש, יאַנאָווסקי, בראַט-
מאַן, אינזש. פייגין, אינזש. גאַלדשטיין,
לֹאָסטיגער, עליאָש און זעלצער האָט
אויסגעאַרבייט א פלאַן פֿון קולטורעלער
און אַרגאַניזאַציאָנעלער ארבייט.
די ח"ח: אינזשניער פייגין און פיי-
גענבוים, ווענען וועלכע ס'איז געוועזען
פערעפּענטיכט אין דער אַרטיגער פרע-
סע, אָז זיי זענען אויסגעשלאָסען פון
דער רעוויזאָניסטישער אַרגאַניזאַציע.
ערקלערט די פערזאָנלעכע, אָז די אוי-
בענדערמאנטע חברים געהערען צוריק
אין די רעוויזאָניסטישע רייהען.

רינג-קייט לשונות „קרן תלחי”.
ד"ר געלפערב עפענט די קייט מיט
25 זל. און רופט די ח"ה פרעז. פון
ברית הצה"ר אין טשענסטאכאָוואַ אליהו
איצקאוויטש, אינזש. מאַרקוס פייגין,
פראָפ. יאַנאָווסקי, וויצע-פרעזעס פון
ברית הצה"ר מ. רוזשעוויטש, מורשה
פון קת"ח אין טשענסט. 5. קאַפּינסקי.
א. בראַטמאַן עפענט מיט 10 זל. און
רופט: מגר. גיטלער, דר. גוטמאַן, סטוד.
טענטשעווסקי, סטוד. ראָדאָל, י. שווי-
דערסקי, מ. פינקעלשטיין, פר. גוציא
גאַלדשטיין און פרל. אוציא וויינשטאַק.
5. קאַפּינסקי ענטפערט מיט 10 זל.
און רופט: מ. אַש, ג. לעוויט, י. ראָ-

וואהל - מיטינגען.
דער וואהל-קאָמיטעט ביים „מזרחי”
אַרדענט אין זונטאג 4 אויגער נאָכמי-
טאג א גרויסען וואהל-מיטינג אין קא-
קאַל פון טורן און ספאַרט-פעראייין.
עס וועלען רעדען דער בע-
וואוסטער מטיף און פאַלקס-רעדנער ר'
יוסף שמעון קאַבלינץ פרעזעס פון
„מזרחי”, און ח' שמואל גאַלדשטיין
פרעזעס פון דער קהלה-פערזאָנלעכע.
עס איז געוויס אינטערעסאַנט צו
הערען וואָס די דאָזיגע רעדנער וועל-
כע האָבען גענומען אַ אַקטיווען אַב-
טייל אין דער ביז איצטיגער קהלה,
וועלען זאָגען דער יודישער בעפעלקע-
רונג ווענען דער אויפגאבע פון דער
קהלה.

שבת 11 אויגער פריה קומט פאַר א
וואהל-מיטינג אין קאַקאַל פון האנו-
ווערקער-קלוב אלע 12, געווינדעט די
פארשטעהענדע קהלה-וואהלען, און די
שטעלונג פון די האנדווערקער-מאסען.

די הזכרה - פיערונג אין דער „אכראָנסע”.

זונטאג איז פאַרגעקומען אין דער
„אכראָנסע” א פיערליכע הזכרה און
דאס אויפדעקען 2 אנדענקונגס טאָוועלען
אויפ’ן נאָמען פון 2 פרויען, וואס הא-
בען ביי זייער לעבען געאַרבייט פאר
דעם דאָזיגען אַנשטאַלט.
אויגער 12 פערזאָנלעכע זיך אין די
הערליכע קאַקאַלען פון דער אַכראָנסע
א גרעסערע צאָהל געזעלשאַפטליכע
פּלע-טהוער און די פאַמיליעס פון די
פערשטאַרבענע.

ד"ר באַטאוויא עפענט די פיערונג
און דערמאנט די 2 פערשטאַרבענע: פרוי
גוסטאַווא לאַנדוי, וועלכע האָט אָנגע-
געבען פיעל אַרבייט און מיה פאר דער
קינדער-היים און אלס אייביגע אנדענ-
קען אַז איינגעמיינערט געוואָרען א
טאָוועל אויף איהר נאָמען. דאָן איז
אַלס אַנערקענונג פאַר די גרויסע לייס-
טונג און פערדינסטען פון ח' וו. גאָס-
טינסקי אויך איינגעמיינערט געוואָרען א
טאָוועל פאַר זיין יוג פערשטאַרבענע
טאָכטער האַנאַ.

דאן רעדט נאָך א פאַר ווערטער דער
פערזיגער ד"ר הירשבערג, דערמאנענ-
דיג דעם הומאַניטאַרען אויפטוה פון די
וועלכע אַרבייטען און ערציהען די יו-
דישע קינדער, און אויך דערמאנט ער
די מעלות פון די פערשטאַרבענע, וואָס
האָבען געווינדעט זייער לעבען פאַר
די דאָזיגע יודישע קינדערלעך.

עס ווערט געעפענט די טאָוועלען און
דער גרויסער עולם פערזאָנלעכע דרי-
קען אויס מיט זייער שוויגען דאָס אַנ-
דענקען פון די פערשטאַרבענע פּלע-
טהוערינס.

אָלגעמיינע פערזאָנלעכע.
נאָרען שבת און זונטאג וועלען פאַר-
קומען א רייהע פערזאָנלעכע.
שבת דעם 9 ד. ח. פונקטליך 5 א
זייגער נאָכמיטאג וועט פאַרקומען אין
אייגענעם קאַקאַל אַגראַדאַווא 22, די
יעהרליכע אָלגעמיינע פערזאָנלעכע פון
יודישען טורן און ספאַרט-פעראייין מיט
דעם געהעריגען טאָג-אַרדנונג.

זונטאג דעם 10 ד. ח. 5 אויגער
נאָכמיטאג, וועט אין עוואַנגעלישען זאָל
אלע 14 פאַרקומען די אָלגעמיינע
יעהרליכע בעריכטס - פערזאָנלעכע פון
דער יודישער געזעלשאַפט פאר לאַנד-
וויסענשאַפט מיט'ן געהעריגען טאָג-
אַרדנונג.

זונטאג דעם 10 ד. ח. 8 אוועד וועט
אין טעאטער „ראָזמאַטאַשטיש” סטרא-
זשאַקא 8, פאַרקומען די ערשטע אָ-
געמיינע פערזאָנלעכע פון דער געזעל-
שאַפט „י. י. ר. א” מיט פאַרגענדען
טאָג אַרדנונג 1) פערפונג
און וואהלען פון א פאַרזיצער, 2) בע-
ריכט פון דער ביז איצטיגער טעטיג-
קייט, 3) בעריכט פון דער רעוויזאָנאַס-
קאָמיטע, 4) ווייטערדיגע טעטיגקייט,
5) וואהלען פון א פערזאָנלעכע, 6)
פרייע פאַרשלאָגען.

א שעהנע מתנה פאר די קליינע קינדערלעך.
ווי מיר ווערען געוואויר, האָט ח'
יעקב ראָזענבערג אָפּגעגעבען זיין גאָר-
טען אויף דער יאָסנע גאָס 18 פאַר די
האַלב-קאַלאָניע פון „טאָז”.
דער פרוכטען-גאָרטען ענטהאַלט א
שטח העכער א מאָרגע און געפונט זיך